Europaparlamentet
2024-2029

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet

2024/2124(INI)

16.7.2025

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om kvinnors entreprenörskap i landsbygds- och öområden samt de yttersta randområdena
(2024/2124(INI))

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet

Föredragande: Elżbieta Katarzyna Łukacijewska

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

MOTIVERING 8

BILAGA: FÖRKLARING OM SYNPUNKTER.....10

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om kvinnors entreprenörskap i landsbygds- och öområden samt de yttersta randområdena
(2024/2124(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet[1],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/970 av den 10 maj 2023 om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete genom insyn i lönesättningen och efterlevnadsmekanismer[2],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1158 av den 20 juni 2019 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU[3],

– med beaktande av EU:s jämställdhetsstrategi 2020–2025,

– med beaktande av Europeiska investeringsfondens och Europeiska investeringsbanksgruppens jämställdhetsstrategi[4],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik[5],

– med beaktande av EIT:s och Europeiska innovationsrådets program för kvinnligt ledarskap[6],

– med beaktande av jämställdhetsplanerna inom ramen för det europeiska forskningsområdet[7],

– med beaktande av sin resolution av den 3 maj 2022 om uppnåendet av kvinnors ekonomiska oberoende genom entreprenörskap och egenföretagande[8],

[1] EUT L 204, 26.7.2006, s. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.
[2] EUT L 132, 17.5.2023, s. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.
[3] EUT L 188, 12.7.2019, s. 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.
[4] https://www.eib.org/en/publications/online/all/eib-evaluation-gender-strategy.
[5] EUT L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[6] https://www.eit.europa.eu/our-activities/opportunities/eic-women-leadership-programme.
[7] https://rea.ec.europa.eu/publications/impact-gender-equality-plans-across-european-research-area-0_en.
[8] EUT L 465, 6.12.2022, s. 54.

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet (A10-0000/2025), och av följande skäl:

A. Kvinnor spelar en nyckelroll i landsbygdsekonomin, men möter fortfarande rättsliga, ekonomiska, kulturella och infrastrukturella hinder för entreprenörskap och ekonomiskt oberoende. Landsbygden är en integrerad del av den europeiska livsstilen, eftersom den förkroppsligar balansen mellan tradition och framsteg.

B. Riktat praktiskt stöd, t.ex. mikrolån, mentorskap och förenklade förfaranden, kan stärka förstagångsföretagare.

C. Kvinnor i de yttersta randområdena och avlägsna områden ställs inför allt större utmaningar och hinder på grund av isolering, en åldrande befolkning och begränsade tjänster.

D. Det är fortfarande svårt att kombinera entreprenörskap med familjeliv, särskilt på landsbygden där det finns begränsat med offentliga tjänster.

E. Könsrelaterat våld, stigmatisering och bristande stöd undergräver kvinnors deltagande i det sociala och ekonomiska livet på landsbygden på grund av bristande stödnätverk och mer uttalade traditionella könsroller.

F. Digital delaktighet är avgörande för att kvinnor ska få tillgång till utbildning, marknader, distansarbete och innovationsmöjligheter. Utbildning inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM-ämnen) för flickor kan bidra till att minska könsklyftorna.

G. Stöd till kvinnor inom jordbruk, traditionellt hantverk och kreativa sektorer bidrar till lokal ekonomisk resiliens, bevarande av kultur och generationsskiften.

H. Könsuppdelade uppgifter är avgörande för att kunna utforma en politik för entreprenörskap på landsbygden som på ett ändamålsenligt sätt tillgodoser kvinnors särskilda behov.

Integrering av konkurrenskraft

1. Europaparlamentet betonar att kvinnliga företagare är en viktig drivkraft för innovation, sammanhållning och konkurrenskraft i landsbygdsområden. Parlamentet efterlyser förbättrad tillgång till innovationsfinansiering, skräddarsydda stödprogram för små och medelstora företag och möjligheter inom den gröna och den digitala ekonomin, så att kvinnliga företagare kan delta fullt ut på nya marknader.

2. Europaparlamentet efterlyser strukturerade nätverk för mentorskap och plattformar för ömsesidigt lärande, särskilt inom områden som digitalisering, finansiering och administration.

3. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att lyfta fram framgångsrika kvinnliga företagare på landsbygden genom informationskampanjer för att öka synligheten, självförtroendet och samhällsengagemanget.

4. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och Europeiska jämställdhetsinstitutet att i samarbete med arbetsmarknadens parter analysera de främsta hindren för kvinnors sysselsättning och entreprenörskap, även i de yttersta randområdena och avlägsna områden.

5. Europaparlamentet stöder kommissionens strategi för en spar- och investeringsunion och inrättandet och utvidgningen av inkluderande finansieringsinstrument, däribland ett märkt EU-investeringssparkonto för att öka och underlätta tillgången till finansiering för EU-företag.

6. Europaparlamentet vill se riktade investeringar i digital infrastruktur, kompetensutveckling och inkluderande digitala politiska ramverk som säkerställer att kvinnor på landsbygden inte hamnar på efterkälken i den digitala omställningen.

7. Europaparlamentet efterlyser riktade åtgärder för att förbättra kvinnors tillgång till mark, finansiering, utbildning och fortbildning, särskilt för kvinnor som vill bli jordbrukare eller företagare.

8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inom relevanta program avsätta tillräckliga medel för att stödja kvinnoledda företag i landsbygdsområden och avlägsna områden, särskilt inom innovativa sektorer och turismsektorn.

Integrering av beredskap

9. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att utbildning omfattar digitala färdigheter och STEM-ämnen på ett sätt som utmanar skadliga könsstereotyper och bidrar till en heltäckande undervisning om samtycke och rättigheter.

10. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att tillhandahålla genusmedveten utbildning, beredskapstjänster och infrastruktur för att mildra konsekvenserna av kriser för landsbygdssamhällen.

Traditionell kultur och hantverk

11. Europaparlamentet ser positivt på samhällen som värnar om kvinnolett lokalt jordbruk och traditionellt hantverk, till exempel genom lokala hemmafruföreningar, monument och museer, som alla bidrar till att öka turismen och känslan av stolthet inom lokalsamhället.

12. Europaparlamentet framhåller att traditionellt hantverk och cirkulära lokala ekonomier har stor socioekonomisk potential, särskilt för äldre kvinnor. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att stödja entreprenörskap mellan generationerna och hantverksbaserade värdekedjor genom utbildning, finansiering och åtgärder för att öka synligheten.

13. Europaparlamentet uppmuntrar insatser för att främja livslångt lärande, erkännande av tidigare utbildning och digital inkludering för äldre kvinnor i landsbygdsområden.

14. Europaparlamentet efterlyser ökat stöd för att bevara månghundraåriga hantverkstraditioner som vävning, broderi och keramik, som har främjats av många hemmafruföreningar på landsbygden.

Jordbruk

15. Europaparlamentet understryker att kvinnors bidrag inom jordbruket, även inom familjejordbruk, måste synliggöras, erkännas och ges större uppskattning. Parlamentet efterlyser jämställd tillgång till mark, medel från den gemensamma jordbrukspolitiken, rådgivningstjänster, innovationsstöd och arvsrätt.

16. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att samla in könsuppdelade uppgifter om markägande, ledarskap inom jordbruket och kvinnors informella bidrag.

17. Europaparlamentet vill se åtgärder till stöd för unga kvinnliga jordbrukare, eftersom generationsskiftet är avgörande för att bevara jordbruket, som både tryggar livsmedelsförsörjningen och bidrar till att skapa livskraftiga landsbygdssamhällen.

18. Europaparlamentet vill se större inkludering i landsbygdsområden samt resilienta och väl förbundna områden som tillhandahåller säkra och högkvalitativa produkter och tjänster för samhället i stort.

Lika tillgång till infrastruktur och tjänster

19. Europaparlamentet betonar att rättvis tillgång till infrastruktur såsom höghastighetsinternet och tillförlitliga transporter är avgörande för att kvinnor på landsbygden ska kunna delta i ekonomin, utbildningen och samhället.

20. Europaparlamentet uppmuntrar investeringar i sociala företag, kooperativ och vårdrelaterade affärsmodeller som stärker kvinnor på landsbygden och samtidigt tillgodoser lokala behov, såsom barnomsorg, äldreomsorg och välfärd i samhället.

21. Europaparlamentet understryker att begränsad tillgång till hälso- och sjukvård, inbegripet mödravård och psykiatrisk vård, drabbar kvinnor i landsbygds- och öområden samt de yttersta randområdena oproportionerligt hårt. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att genom mobila kliniker och telemedicin säkerställa tillgången till, överkomliga priser på och kontinuiteten i grundläggande hälso- och sjukvårdstjänster.

Våld

22. Europaparlamentet konstaterar att könsrelaterat våld, inbegripet våld i hemmet, ekonomiskt, sexuellt och psykologiskt våld, är ett allvarligt hinder för kvinnors självständighet och deltagande i det ekonomiska livet i landsbygds- och öområden.

23. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att se till att kvinnors entreprenörskap i landsbygds- och öområden samt de yttersta randområdena får tillräckligt stöd inom den fleråriga budgetramen efter 2027, bland annat genom

finansiering från relevanta program som den gemensamma jordbrukspolitiken, Horisont Europa och programmet för ett digitalt Europa. Parlamentet understryker att det är viktigt att underlätta tillgången till EU-finansiering för kvinnoledda företag, kooperativ och lokala projekt på landsbygden.

24. Europaparlamentet upprepar att det behövs en övergripande EU-strategi för kvinnligt entreprenörskap i landsbygds- och öområden samt de yttersta randområdena och efterlyser särskilda finansiella medel och finansieringsmekanismer som uttryckligen avsätts för denna strategi.

°

° °

25. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.

MOTIVERING

Kvinnor i landsbygds- och öområden samt de yttersta randområdena är viktiga drivkrafter för välfärd, ekonomisk resiliens och social sammanhållning. Trots detta möter kvinnor i hela EU, bland annat i länder som Polen, fortfarande sociala, ekonomiska och rättsliga hinder som gör att de inte kan delta fullt ut i ekonomin. Detta betänkande syftar till att belysa dessa utmaningar och lägga fram praktiska och målinriktade rekommendationer för att stärka kvinnors entreprenörskap, sociala delaktighet och långsiktiga ekonomiska oberoende i landsbygdsområden.

I många medlemsstater drabbas kvinnor på landsbygden oproportionerligt hårt av bristande tillgång till finansiering, barnomsorg till rimliga priser, goda transportförbindelser, digital infrastruktur och könsspecifika stödsystem. Även om löneklyftan mellan könen och den traditionella omsorgsbördan är ett problem även i städerna är det i många fall mer uttalat på landsbygden. I Polen kombinerar kvinnor i avlägsna och glesbefolkade kommuner i många fall obetalt omsorgsarbete med informellt arbete eller familjejordbruk utan att få erkännande för detta eller omfattas av social trygghet. Gräsrotsinitiativ som lokala hemmafruföreningar eller landsbygdskooperativ har dock visat att kvinnor med rätt institutionellt stöd kan gå i spetsen för framgångsrika lokala ekonomier, bevara kulturarvet och bygga inkluderande innovationsekosystem.

I betänkandet framhålls behovet av att övergå från isolerade insatser till en mer övergripande och jämställdhetsanpassad strategi. Det efterlyses därmed ett integrerat jämställdhetsperspektiv i politiken för landsbygdsutveckling, sammanhållning, digitalisering och jordbruk. Det betonas också hur viktigt det är att samla in könsuppdelade uppgifter, öka medvetenheten om kvinnors bidrag till den lokala ekonomin och stödja kvinnors medverkan inom STEM och i den digitala omställningen. Sådana åtgärder är avgörande för att kvinnor inte ska hamna på efterkälken i omvandlingen av landsbygden.

Tillgången till finansiering ägnas särskild uppmärksamhet. Det är fortfarande oproportionerligt svårt för kvinnliga företagare på landsbygden, särskilt förstagångsföretagare eller kvinnor som arbetar inom vård, turism eller traditionellt hantverk, att få tillgång till kredit och företagsstöd. I detta sammanhang välkomnas EU:s initiativ för investeringssparkonton i betänkandet, och det efterlyses en särskild version som är anpassad till kvinnor på landsbygden. Vidare uppmanas kommissionen och medlemsstaterna att se till att den fleråriga budgetramen för perioden efter 2027 innehåller öronmärkta medel för kvinnligt entreprenörskap inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, Horisont Europa och programmet för ett digitalt Europa.

I betänkandet behandlas också frågan om hur arbetet inom jordbruket på landsbygden ser ut ur ett jämställdhetsperspektiv. Trots att kvinnor spelar en central roll i jordbruksproduktionen och jordbruksföretagen är de i många fall osynliga i officiell statistik och utformningen av politiken. Tillgång till mark, rättvis ersättning, arvsrätt och tillgång till medel från den gemensamma jordbrukspolitiken är fortfarande en utmaning. Det framgår av forskning som lagts fram för utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet att det i många medlemsstater, däribland Polen, fortfarande är vanligast att söner ärver och att kvinnors bidrag undervärderas.

Utöver ekonomiska aspekter behandlar betänkandet kopplingen mellan tillgång till tjänster, våld och utestängning. Könsrelaterat våld är ett utbrett fenomen som på grund av

stigmatisering, brist på tjänster och starka traditionella könsroller sällan anmäls på landsbygden. I betänkandet understryks det akuta behovet av att inrätta lättillgängliga, konfidentiella och välfinansierade stödsystem och vidta lokala åtgärder för att öka medvetenheten och förebygga våld.

Det är viktigt att framhålla att detta initiativ inte bara är ett svar på befintliga ojämlikheter – det har också en vision. En vision om en inkluderande landsbygdsutveckling där kvinnor inte kommer i andra hand utan är centrala aktörer. Där traditionellt hantverk, jordbruk, cirkulär ekonomi och digital innovation inte utesluter varandra utan är sammanflätade. Där kvinnors arbete synliggörs, värdesätts och stöds.

Betänkandet grundar sig på befintlig EU-lagstiftning och befintliga strategier, bland annat direktivet om insyn i lönesättningen, direktivet om balans mellan arbete och privatliv och jämställdhetsstrategin för 2020–2025. Det är i linje med målen i förordningen om gemensamma bestämmelser och principerna om jämställdhetsintegrering och territoriell sammanhållning.

Vid utarbetandet av detta betänkande har bidrag från akademiska experter, civilsamhället och ledamöter av Europaparlamentet beaktats. Föredraganden vill tacka alla som har delat med sig av erfarenheter, analyser och praktiska exempel. De har bidragit till att utforma en politisk plan som är både ambitiös och verklighetsförankrad.

Kvinnligt entreprenörskap i landsbygdsområden är inte en nischfråga. Det är en fråga som handlar om rättvisa, sammanhållning och hållbar utveckling. Det är dags att handla.

BILAGA: FÖRKLARING OM SYNPUNKTER

I enlighet med artikel 8 i bilaga I till arbetsordningen förklarar föredraganden att hon i sitt betänkande tagit upp synpunkter som rör ärendet som hon har mottagit vid utarbetandet av utkastet till rapport från följande företrädare för intressegrupper som omfattas av det interinstitutionella avtalet om ett obligatoriskt öppenhetsregister[1] eller från följande företrädare för offentliga myndigheter i tredjeländer, inbegripet deras diplomatiska beskickningar och ambassader:

1. Företrädare för intressegrupper inom ramen för det interinstitutionella avtalet om ett obligatoriskt öppenhetsregister
South East Technological University – Irland
Yolo – you only live once
Vereniging Universiteiten van Nederland
University of Galway
2. Företrädare för offentliga myndigheter i tredjeländer, inbegripet deras diplomatiska beskickningar och ambassader.

Ovanstående förteckning upprättas uteslutande på föredragandens ansvar.

I den mån fysiska personer identifierats med namn, befattning eller båda i förteckningen förklarar föredraganden att de berörda fysiska personerna tillsänts Europaparlamentets meddelande om skydd av personuppgifter nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), i vilket villkoren för behandlingen av deras personuppgifter och rättigheterna i samband med denna behandling fastställs.

[1] Interinstitutionellt avtal från maj 2021 mellan Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen om ett obligatoriskt öppenhetsregister (EUT L 207, 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).